

СТАНОВИЩЕ

от

проф. дфн Мони Алмалех

за

Дисертационния труд на доц. д-р Павел Павлович на тема: „Between scripture and canon. The formation of the Islamic understanding of *kalala* in the second century AH (718-816 CE)” („Между писанието и канона. Формиране на ислямското разбиране за *калала* през втори век по хиджра (718–816)“) за придобиване на научната степен „доктор на науките“ по направление 2.1. Филология (Арабско обществознание) – Катедра по арабистика и семитология, Център за източни езици и култури към Факултет по класически и нови филологии, Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

Единственият кандидат по конкурса, Павел Веселинов Павлович, е роден на 03.12.1968 г. в гр. Бургас. През 1992 г. завършва „История“ в Историко-филологическия факултет на Багдадския университет, Ирак, а през 1994 г. - „Арабистика“ в Центъра по източни езици и култури, Факултет по класически и нови филологии, СУ „Св. Климент Охридски“. През 1998 г. става „доктор“ по история с решение на ВАК от 28.04.1998 г., а през 2003 г. ВАК му присъжда научното звание „доцент“.

Целият трудов стаж на Павлович – учител, хоноруван асистент, главен асистент и доцент – е обвързан с преподаване на *арабски език, арабо-мюсюлманска цивилизация, история на исляма, средновековна история на исляма*. Сред курсовете, които е чел е и *Средновековна обща история*. Подробностите по години и учебни заведения са в творческата му автобиография. В периода 1994-1997 г. е редактор в редакция „Предавания на арабски език“ в БНР. През 2000 г. е Научен секретар на Учебно-научен комплекс „Хуманитарни науки и изкуства“ – ВСУ „Черноризец Храбър“, а от 2012 г. е Ръководител на Катедрата по арабистика и семитология в СУ „Св. Климент Охридски“.

Процедурата по конкурса във всичките етапи е проведена според законовите изисквания и съобразно Правилника на СУ „Св. Климент Охридски“ за прилагане на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд, „Between scripture and canon. The formation of the Islamic understanding of *kalala* in the second century AH (718-816 CE)“, е на английски език и се състои от 533 страници – Увод, Пет глави, Заключение, Две Приложения и Библиография. Авторът е приложил много подробен Автореферат на български език, състоящ се от 152 страници, който съответства на дисертацията. Трудът отговаря на изискванията за дисертация за придобиване на научната степен „доктор на науките“ и напълно носи чертите на оригинален, авторски текст.

Обект на труда са двете употреби на думата *калала* в Корана, както и тълкуванията в исторически и съдържателен план, налични в ислямската традиция и в академичната арабистика. Предмет на работата са различията в

значенията на тези две употреби, различните мнения в традицията и академичната арабистика и оценката на двете употреби с оглед на мюсюлманското право и богословие през първите два века от началото на исляма.

Цялата Първа глава по същество е исторически и критически преглед на литературата в академичната арабистика и представя Методиката. Оценката ми е, че всички методи са описани вярно и се използват със здрав разум и изследователски нюх за постигане на многото задачи и цели. Една от големите цели е, че проучването на думата *калāла* може да осветли отношението между Корана и Сунната през първото ислямско хилядолетие и да разкрие важни детайли в развитието и кодификацията на кораничния текст. И двата текста – и на монографията, и на автореферата – са изпълнени грамотно като език (английски и български), като бидейки академичен и специализиран текст, остават добре и ясно написани, което прави текстовете разбираеми.

Научните приноси на труда са много и разнообразни. Напълно приемам посочените в автореферата научни приноси. Към това искам да добавя следното. Цялото изследване е изпълнено в духа на строгите хадисознание и Наука за хадисите. За мене особено приносно е разширяването на изворовия материал. Оценявам високо творческото и критично отношение към метода за датiranje и реконструкция на мюсюлманските предания (*хадиси*) от ислямската традиция („анализ на *иснāда* и *матна*“), което позволява на доц. Павлович да уточнява, коментира, приема, отхвърля и допълва мненията на класическите академични автори върху *калāла* – Пауърс и Чилардо. Обогащането на метода на работа чрез похвати от текстовата критика и литературния анализ успешно допълва метода „анализ на *иснāда* и *матна*“.

Изложението представя автора като авторитетен специалист, боравещ вечно с източниците, тълкуванията, оценките на различните автори.

Скрупозното проследяване на голямото разнообразие от индивидуални мнения в различните школи в халахическата традиция, както и приносният извод на Павлович, че „осмислянето на *калāла* от К. 4:12 не винаги е било свързано с осмислянето на привидно идентичната дума от К. 4:176“ (с. 149 от Автореферата) ме кара да предложа хипотезата, че в живота, в някои случаи, е възможно масоретското и халахичното богословие по повод на *калāла* да вървят ръка за ръка, така да се каже, преплитащо се успоредно.

Много ме впечатли рядката употреба на думата **корен** в англоезичната монография и в автореферата на български, като употребите са свързани най-вече с лексемите от контекста на *калāла*. При подробно разглеждане се оказва, че в ислямската традиция и в академичната арабистика декодирането на значението на *калāла* чрез семантиката на корена на думата е рядкост. Навярно това се дължи на факта, че думата *калāла* не се употребява извън Корана в първото столетие след хиджра (с. 22 от Автореферата). Представено е мнението на Пауърс, който частично засяга този подход.

Намирам, че граматическите занимания с лексемите в семитски език като арабски са база и задължение на всеки, който иска да си проясни нещо от

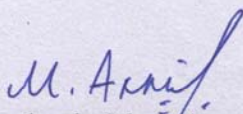
Свещения текст. Граматиката и във вековете, и в труда осветлява казусите с думата *калāла*, доколкото това е възможно без съпоставителни изследвания на корена на самата дума. Павлович обаче не е пропуснал и този път на работа, като резонно посочва, че това е въпрос на бъдещи, много мащабни и обемисти изследвания (с. 26 от Автореферата).

Искам да изразя своята пълна подкрепа за избора на д-р Павлович – да посвети години труд и стотици страници на една дума, употребена два пъти в целия Коран! Моето мнение по този казус е следното – това е подход, който аз сравнявам до степен на метафора със сондирането: когато строим сграда ние първо трябва да сондираме, за да знаем какво има под повърхността – чакъл, пясък, глина, подводни реки, артефакти от миналото; да установим какви са различните пластове и какъв е техният обхват. Едва тогава можем да правим архитектурния проект на сградата, за остане тя здрава и употребяема. Да се захванеш с такъв подход означава да приложиш много знания, да разшириш количеството изследвани материали, да приложиш много богат спектър от методики, които творчески да допълваш или отхвърляш, да направиш класификации и групирания, опиращи се на предходните, но и съдържащи нещо ново. Този подход е особено плодотворен, когато се обръщаме назад във времето, или диахронно погледнато, това „сондиране“ разкрива пластове от миналото, които са оформили сградата на традицията и на настоящето. Смятам че, доц. Павлович се е справил блестящо в този подход на „сондиране“ на историята, на езика, на религията, на ислямското право, на Науката за хадисите.

Затога смятам, че монографията, предложена в конкурса, е принос към българската и международната арабистика и Наука за хадисите.

Няма да се спирам на изброените публикации по темата, не само защото са налице в Творческата автобиография (CV), а и защото монографията е приета за печат от престижното издателство Брил в Лайден.

Заклучение: С оглед на горепосоченото гласувам „ЗА“ и с пълна убеденост препоръчвам на Научното жури да предложи на научния съвет на Факултета по класически и нови филологии към СУ „Св. Кл. Охридски“ на доц. д-р Павел Веселинов Павлович да бъде присъдена научната степен „доктор на науките“ в 2. Хуманитарни науки. Професионално направление 2.1. Филология (Арабско обществознание).

проф. д-р Монѝ Алмалех

30.06.2015 г.